

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

LGD.410.005.01.2020

Piotr Margoński
Dyrektor
Morski Instytut Rybacki – Państwowy Instytut Badawczy
ul. Kołłątaja 1
81-332 Gdynia

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

zmienione zgodnie z treścią uchwały nr KPK-KPO.443.094.2020 Komisji Rozstrzygającej
z dnia 8 września 2020 r.

P/20/024 Strategiczne programy badań naukowych

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Gdańsku
ul. Wały Jagiellońskie 36, 80-853 Gdańsk
T +48 58 768 36 00, F +48 58 768 36 05
lgd@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Morski Instytut Rybacki – Państwowy Instytut Badawczy, ul. Kółkątaja 1, 81-332 Gdynia (dalej: „MIR-PIB”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Piotr Margoński, Dyrektor, od 30 listopada 2018 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: – Tomasz Linkowski, Dyrektor od 15 sierpnia 2010 r. do 14 sierpnia 2015 r., – Emil Kuzebski, Dyrektor od 15 sierpnia 2015 r. do 29 listopada 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Realizacja strategicznych programów badań naukowych. 2. Osiągnięcie założonych efektów strategicznych programów badań naukowych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2011-2020 (do czasu zakończenia kontroli), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy o NIK ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontrolerzy	1. Monika Stępka, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LGD/69/2020 z 4 maja 2020 r. 2. Rafał Malcharek, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LGD/68/2019 z 4 maja 2020 r.

(akta kontroli str. 1-8)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W trakcie realizacji projektu pt. „Bezpieczeństwo i jakość żywności pochodzenia morskiego w aspekcie zagrożeń zoonotycznych i toksykologicznych: ocena ryzyka, monitoring i przeciwdziałanie” (dalej: „Projekt”) MIR-PIB przestrzegał postanowień umowy z Narodowym Centrum Badań i Rozwoju³ (dalej: „NCBiR”) w zakresie przekazywania współwykonawcom środków finansowych, składania wniosków o płatność i raportów z realizacji Projektu oraz ich korekt i uzupełnień, dokonania zwrotu odsetek i niewykorzystanych środków, obowiązku przeprowadzenia audytu, prowadzenia wyodrębnionej ewidencji księgowej środków finansowych, sposobu przechowywania dokumentacji Projektu oraz realizacji zgodnie z harmonogramem Projektu. Dwa z siedmiu zadań zrealizowano jednak w mniejszej skali lub mniejszym zakresie, co wpłynęło na poniesienie niższych od zaplanowanych kosztów i wynikało z problemów z pozyskaniem surowca do badań, o czym MIR-PIB informował NCBiR. Podejmował również działania naprawcze. W zakresie wprowadzania zmian w realizacji Projektu przestrzegano postanowień umowy z NCBiR, za wyjątkiem przesunięcia środków między kategoriami kosztów w kwocie przekraczającej uzgodnione 10% kwoty w ramach kategorii, do której nastąpiło przesunięcie. Objęte kontrolą koszty poniesiono na podstawie umów zawartych w wyniku postępowania przeprowadzonego zgodnie z przepisami upzp⁴. Koszty te spełniały warunki objęcia finansowaniem, jednak zestaw do chromatografii cieczowej zawierał nieprzewidzianą w Projekcie dostawę i montaż systemu klimatyzacji. Zakupioną aparaturę naukowo-badawczą MIR-PIB wykorzystał na potrzeby Projektu oraz

¹ Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2019 r. poz. 489, ze zm.).

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Umowa nr BIOSTRATEG2/296211/4NCBR/2016 z 17 maja 2016 r. oraz aneks nr 1/2017 z 25 lipca 2017 r., aneks nr 2/2018 z 2 lipca 2018 r. i aneks nr 3/2019 z 13 czerwca 2019 r.

⁴ Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1843).

wniósł wymagany wkład własny i zapewnił wniesienie wkładu przez pozostałych członków konsorcjum proporcjonalnie do poniesionych kosztów.

W wyniku realizacji Projektu osiągnięto wszystkie założone rezultaty i kamienie milowe, nie osiągnięto natomiast wartości docelowych dwóch z czterech wskaźników produktu. MIR-PIB przestrzegał wytycznych NCBiR z zakresu promocji projektów finansowanych ze środków krajowych, informował o dofinansowaniu Projektu przez NCBiR, rozpowszechniał jego wyniki, które znalazły szereg zastosowań.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Realizacja strategicznych programów badań naukowych.

Opis stanu faktycznego

1.1 Kontrolą objęto Projekt realizowany w ramach II konkursu programu strategicznego „Środowisko naturalne, rolnictwo i leśnictwo – BIOSTRATEG” w okresie 1 marca 2016 r. – 31 grudnia 2019 r. na podstawie umowy zawartej z NCBiR.

Przedmiotem umowy było dofinansowanie przez NCBiR Projektu w kwocie 11.432.328 zł, z tego na fazę badawczą obejmującą badania podstawowe i przemysłowe, skierowane na zastosowanie w działalności gospodarczej – 10.752.385 zł (91,24 % kosztów kwalifikowanych) oraz fazę przygotowania do wdrożenia obejmującą działania służące przygotowaniu wyników fazy badawczej do zastosowania w działalności gospodarczej – 679.943 zł (61,41 % kosztów kwalifikowanych). Wartość kosztów kwalifikowanych według umowy wynosiła 12.892.387 zł.

Projekt obejmował następujące zagadnienia badawcze w ramach obszaru badawczego „Bezpieczeństwo żywnościowe i bezpieczeństwo żywności”:

- kompleksowa kontrola bezpieczeństwa łańcucha żywnościowego: opracowanie kryteriów granicznych, rozwój metod identyfikacji oraz analizy skażeń chemicznych, toksykologicznych, pozostałości pestycydów, substancji farmaceutycznych i leków weterynaryjnych, zanieczyszczeń mikrobiologicznych, naturalnie występujących substancji anty-żywieniowych oraz występowania organizmów genetycznie zmodyfikowanych;
- opracowanie, rozwój i wdrożenie nowych metod związanych z diagnostyką i monitorowaniem występowania chorób odzwierzęcych oraz ich czynników etiologicznych ze szczególnym uwzględnieniem metod molekularnych;
- opracowanie niezawodnych systemów śledzenia i odnajdywania surowca/produktu w łańcuchu produkcji i dystrybucji dla zapewnienia jego bezpieczeństwa i gwarantowania pochodzenia;
- opracowanie, rozwój i wdrożenie bezpiecznych metod i technologii wytwarzania oraz kontroli żywności tradycyjnej i żywności wytwarzanej metodami rolnictwa ekologicznego;

i polegał na realizacji następujących zadań:

- ocenie stanu zdrowia ryb (zadanie nr 1);
- ocenie występowania nicieni Anisakidae w rybach i produktach rybnych (zadanie nr 2);

⁵ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

- badaniach bakteriologicznych ryb (zadanie nr 3);
- ocenie skażenia ryb i produktów rybnych substancjami toksycznymi (zadanie nr 4);
- ocenie ryzyka występowania patogenów w rybach i produktach rybnych (zadanie nr 5);
- optymalizacji procesów technologicznych stosowanych w przetwórstwie rybnym, z uwzględnieniem aspektów bezpieczeństwa i jakości żywności (zadanie nr 6);
- przygotowaniu do wdrożenia optymalnej metody mrożenia i przechowywania zamrożonych produktów rybnych, zapewniającej zarówno wysoką jakość produktów rybnych, jak i bezpieczeństwo dla konsumentów (zadanie nr 7);

służących przede wszystkim opracowaniu:

- systemu oceny ryzyka – wykazu czynników zwiększających prawdopodobieństwo obecności patogenów i substancji toksycznych w rybach oraz mapy obszarów wysokiego ryzyka (wizualizacja w systemie GIS);
- zestawów diagnostycznych do wykrywania i identyfikacji Anisakidae⁶, przeznaczonych dla służb weterynaryjnych i Sanepidu;
- optymalnych procedur zamrażania produktu (dobór parametrów mrożenia, zabijających larwy Anisakidae);
- podręcznika dobrych praktyk i przeprowadzeniu szkoleń pracowników branży rybnej oraz służb monitorujących bezpieczeństwo żywności.

Projekt realizowany był przez konsorcjum naukowe w składzie: MIR-PIB będący jego liderem, Szkuner Sp. z o.o., Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy (dalej: „PIWet-PIB”) oraz Adam Burkiewicz i Mikołaj Burkiewicz prowadzący Spółkę cywilną pod nazwą A & A Biotechnology s.c. (dalej: „AABIOT”) zawiązane na podstawie umowy z 1 marca 2016 r. zawartej między członkami konsorcjum (dalej: „umowa konsorcjum”).

Kierownik Projektu wyjaśniła, że niektóre elementy Projektu w zakresie badań podstawowych były wcześniej realizowane w ramach działalności statutowej MIR-PIB w ramach dotacji Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na utrzymanie potencjału badawczego. Badania te dotyczyły zmian chorobowych i stanu oraz dynamiki zapasożycenia różnych gatunków ryb bałtyckich. Ponadto realizowany był projekt (w ramach programu BONUS-185) dotyczący zanieczyszczenia mikroplastikami środowiska morskiego. Wcześniej, w ramach badań podstawowych (finansowanych z dotacji Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na utrzymanie potencjału badawczego) prowadzone były prace mające na celu opracowanie metodyki oznaczania mikroplastików w próbkach środowiskowych.

(akta kontroli str. 10-92, 94-167, 532-575)

1.2 Podstawę wykazanego we wniosku o dofinansowanie dorobku i doświadczenia stanowiły następujące projekty badawczo-rozwojowe zrealizowane przez:

a) MIR-PIB:

- „Wdrażanie systemu identyfikowalności surowców i produktów rybnych”;
- „Szkolenia w zakresie identyfikowalności i jakości w sektorze połowów ryb w Europie”;
- „Utylizacja w porcie zanieczyszczonych wód technologicznych z rozładunku statków rybackich stosujących systemy przechowywania i transportu ryb w oziębionej wodzie morskiej (CSW i RSW)”;

b) AABIOT:

- „GLIFINERY Zrównoważona i zintegrowana produkcja ciekłych biopaliwa, bioenergii i zielonych chemikaliów z glicerolu w systemie biorafinerii”;

⁶ Larwa nicieni mogąca wywołać u ludzi chorobę – anisakidozę.

- „EXGENOMES Enzymy do badań molekularnych”;
 - „Biotechnologiczne zastosowanie białka bakteriolitycznego”;
 - „Mobilne laboratorium do pobierania próbek środowiskowych i identyfikacji zagrożeń biologicznych”;
- c) PIWet-PIB: „Znaczenie zwierząt wolno żyjących jako rezerwuaru bakteryjnych, wirusowych i pasożytniczych czynników chorobotwórczych dla ludzi i zwierząt domowych”;

a także liczne publikacje przedstawicieli ww. członków konsorcjum.

(akta kontroli str. 64-68, 93)

1.3 W okresie realizacji Projektu nie wprowadzono zmian organizacyjno-prawnych dotyczących MIR-PIB i konsorcjum, w tym jego składu. W związku jednak z problemami od 2017 r. w pozyskaniu dorsza bałtyckiego, na badaniach którego opierał się Projekt, wynikającymi z ograniczenia przez Komisję Europejską kwoty połowowej tego gatunku⁷ oraz niskiej wydajności uzyskiwanej podczas połowów tego gatunku, rozszerzono materiał objęty badaniami w ramach zadania nr 6 (o tuszki i płyty śledzia bałtyckiego) i wydłużono okres realizacji projektu o 10 miesięcy, co skutkowało przesunięciem terminu zakończenia projektu z 28 lutego 2019 r. na 31 grudnia 2019 r. Ww. zmiany zawarto w umowie z NCBI⁸ oraz w umowie konsorcjum⁹.

(akta kontroli str. 77-83, 161-167, 192, 503-525)

1.4 Zespół projektowy składał się z przedstawicieli wszystkich członków konsorcjum. Role w zespole, podział prac między członków konsorcjum oraz liczbę osób realizujących poszczególne zadania określono m.in. w umowie konsorcjum, w której wskazano również Kierownika Projektu odpowiedzialnego za realizację Projektu pod względem merytorycznym, przedstawicieli odpowiedzialnych za realizację obowiązków stron w ramach Projektu oraz kierowników poszczególnych zadań. Zgodnie z umową konsorcjum:

- w ramach zadania nr 1 MIR-PIB zobowiązał się do organizacji dwóch rejsów badawczych, wykonania pomiarów hydrologicznych, analiz ichtiologicznych oraz przygotowania i dostarczenia prób do dalszych analiz w ramach zadań nr 2, 3, 4 i 6; PIWet-PIB – do pobrania prób podczas rejsów badawczych do analiz bakteriologicznych oraz dokonania detekcji pasożytów w filetach. Zaplanowano realizację zadania łącznie przez dziewięć osób.
- w ramach zadania nr 2 Szkuner Sp. z o.o. zobowiązała się do wykonania czterech rejsów w celu pozyskania materiału do badań; PIWet-PIB i AABIOT – do detekcji pasożytów, identyfikacji gatunkowej nicieni Anisakidae, opracowania zestawów diagnostycznych oraz protokołów wykrywania i identyfikacji Anisakidae; AABIOT i MIR-PIB zobowiązali się do opracowania metody wykrywania przypadków fałszowania produktów rybnych. Zaplanowano realizację zadania łącznie przez 17 osób.
- w ramach zadania nr 3 MIR-PIB zobowiązał się do analizy występowania zewnętrznych objawów chorobowych u dorszy i utworzenia bazy danych biologicznych i środowiskowych; PIWet-PIB – do przeprowadzenia analiz bakteriologicznych i charakterystyki szczepów bakteryjnych. Zaplanowano realizację zadania łącznie przez sześć osób.
- w ramach zadania nr 4 MIR-PIB zobowiązał się do wykonania analiz chemicznych ryb i produktów rybnych oraz oceny przenikania zanieczyszczeń

⁷ W konsekwencji w 2017 r. dla Szkuner Sp. z o.o. kwota przydziału wynosiła 10 ton na jednostkę i była niższa o 26 ton na jednostkę niż w 2016 r. oraz o 36 ton niższa niż w 2015 r.

⁸ Aneks nr 2/2018 z 2 lipca 2018 r.

⁹ Aneks nr 2 z 24 września 2018 r.

z opakowań do żywności. Zaplanowano realizację zadania łącznie przez dziewięć osób.

- w ramach zadania nr 5 MIR-PIB zobowiązał się do opracowania modeli oceny ryzyka występowania patogenów u ryb, mapy obszarów wysokiego ryzyka oraz utworzenia informacyjnej strony internetowej; PIWet-PIB, MiR-PIB i AABIOT – do opracowania podręcznika dobrych praktyk oraz zorganizowania łącznie ośmiu warsztatów i szkoleń. Zaplanowano realizację zadania łącznie przez 23 osoby.
- w ramach zadania nr 6 Szkuner Sp. z o.o. zobowiązała się do dostarczenia materiału do testów i analiz; MIR-PIB – do opracowania systemu identyfikowalności produktów rybnych oraz walidacji optymalnych procedur wytwarzania produktów rybnych i oceny wpływu procesu mrożenia na przeżywalność nicieni oraz jakości sensorycznej filetów z dorsza i płatów śledzia bałtyckiego, a następnie Szkuner Sp. z o.o. – do testowania ww. procedur w warunkach przemysłowych. Zaplanowano realizację zadania łącznie przez 67 osób.
- w ramach zadania nr 7 Szkuner Sp. z o.o. zobowiązała się do wdrożenia procedur opracowanych przez MIR-PIB w procesach produkcyjnych. Zaplanowano realizację zadania łącznie przez 53 osoby.

Strony umowy konsorcjum ustaliły obowiązek utrzymywania kontaktu z pozostałymi stronami za pośrednictwem poczty elektronicznej, telekonferencji, a także w drodze cyklicznych spotkań mających na celu weryfikację wyników realizowanych prac oraz rozwiązywania bieżących kwestii w Projekcie. Utworzono platformę współpracy i zarządzania dokumentami, którą udostępnił MIR-PIB. Do jej funkcjonowania wykorzystywano serwer zakupiony w ramach Projektu. W trakcie realizacji Projektu zorganizowano łącznie 12 spotkań (cztery w 2016 r., trzy w 2017 r. oraz pięć w 2018 r.).

Prace zespołu projektowego dokumentowane były m.in. w utworzonych bazach danych, biobankach, procedurach i raportach podsumowujących wyniki badań.

(akta kontroli str. 94-212, 284-372)

Dyrektor wyjaśnił, że w trakcie realizacji Projektu nie korzystano z międzynarodowych standardów zarządzania projektami PMBoK¹⁰ i metodyki PRINCE2. Spowodowane to było faktem realizacji licznych, zróżnicowanych tematycznie, projektów badawczych w ramach działalności naukowo-badawczej MIR-PIB finansowanych z wielu źródeł, różnorodną specyfiką prac prowadzonych w ramach tych projektów, a także zróżnicowanymi wymogami w zakresie sposobu dokumentowania ich realizacji i rozliczania. Zarządzanie Projektem bazowało na doświadczeniu pracowników nabytym w trakcie współpracy w ramach wielu projektów krajowych i międzynarodowych, wspieranym przez wewnętrzne systemy informatyczne w MIR-PIB, powiązane ze sobą wbudowanymi ścieżkami weryfikacji i akceptacji – o charakterze planistyczno-kontrolnym, wspomagającym m.in. planowanie zadań osobowych i zakupów oraz o charakterze finansowo-księgowo-kontrolno-rozliczeniowym służącym m.in. rejestracji kosztów projektu.

Dyrektor wyjaśnił ponadto, że zakres merytoryczny i terminowość prac wykonywanych w ramach Projektu były na bieżąco monitorowane przez Kierownika Projektu. Weryfikowano zgodność kamieni milowych i rezultatów z harmonogramem. Wszelkie zmiany harmonogramu i zakresu prac były niezwłocznie zgłaszane Kierownikowi, a następnie informowano o nich NCBiR.

(akta kontroli str. 503-525)

¹⁰ A Guide to the Project Management Body of Knowledge.

1.5 Analiza przestrzegania przez MIR-PIB postanowień umowy z NCBiR wykazała, m.in. że:

- Projekt zrealizowany został zgodnie z harmonogramem wykonania Projektu¹¹;
- zadania nr 1 – 5 zostały zrealizowane zgodnie z opisem Projektu¹², w zadaniu nr 6, w związku z problemami z pozyskaniem dorszy do badań (opisanymi w pkt 1.3 wystąpienia oraz wynikającymi z zakazu połowów dorsza bałtyckiego do 31 grudnia 2019 r. wprowadzonego rozporządzeniem wykonawczym Komisji z 22 lipca 2019 r.¹³), badania zostały przeprowadzone w mniejszej skali¹⁴, a zadanie nr 7 zrealizowano w mniejszym zakresie – obejmującym tylko jeden gatunek ryb bałtyckich (śledzie) z dwóch zaplanowanych (dorsze i śledzie). O problemach z realizacją zadania nr 7 poinformowano NCBiR¹⁵, a następnie – na wniosek Komitetu Sterującego programem BIOSTRATEG – przedstawiono plan działań pozwalający na osiągnięcie celów Projektu;
- na realizację Projektu poniesiono niższe koszty kwalifikowane niż określone w kosztorysie wykonania Projektu – w fazie badawczej o 1.045.472,78 zł, a w fazie przygotowania do wdrożenia nie poniesiono kosztów (z 1.107.257 zł zaplanowanych);
- środki finansowe przekazano członkom konsorcjum zgodnie z harmonogramem płatności stanowiącym załącznik do umowy konsorcjum (za wyjątkiem kwoty 679.943 zł na realizację fazy przygotowania do wdrożenia, o którą nie wnioskowano do NCBiR) oraz zgodnie z harmonogramem płatności stanowiącym załącznik do umowy z NCBiR i zgłoszonymi do niego zmianami;
- środki finansowe przekazano członkom konsorcjum, zgodnie z § 6 ust. 4 umowy konsorcjum, w terminie siedmiu dni roboczych od ich otrzymania z NCBiR, za wyjątkiem ostatniej zaliczki, którą przekazano z dwudniowym opóźnieniem;
- wnioski o płatność złożono do NCBiR, zgodnie z § 9 ust. 6 i 7 warunków ogólnych realizacji projektu¹⁶ w terminie do 31 października każdego roku budżetowego i po poniesieniu kosztów stanowiących co najmniej 70% wszystkich przekazanych zaliczek;
- pięć z sześciu wniosków o płatność nie wymagało korekty ani uzupełnienia, natomiast wniosek nr 1/2016, bez wezwania NCBiR, został skorygowany łącznie o 268,57 zł kosztów kwalifikowanych, co nie wpłynęło na wnioskowaną kwotę do wypłaty;
- nie wystąpiły dochody ze sprzedaży aparatury naukowo-badawczej uzyskanej ze środków dofinansowania w okresie realizacji Projektu;
- dokonano zwrotów odsetek uzyskanych od kwoty finansowania przekazanego na realizację projektu w wysokości 9.538,07 zł (28 lutego 2020 r.), a następnie uzyskanych po złożeniu raportu końcowego za miesiąc luty 2020 r. w wysokości 0,43 zł (1 kwietnia 2020 r.);
- dokonano zwrotu niewykorzystanych w ramach Projektu środków w kwocie 660.062,75 zł¹⁷ (28 lutego 2020 r.);

¹¹ Załącznik Nr 4 do umowy z NCBiR.

¹² Załącznik Nr 3 do umowy z NCBiR.

¹³ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2019/1248 z dnia 22 lipca 2019 r. ustanawiające środki w celu zmniejszenia poważnego zagrożenia dla ochrony stada dorsza (*Gadus morhua*) ze wschodniej części Morza Bałtyckiego (Dz.U.U.E.L.2019.195.2).

¹⁴ W zakresie mrożenia metodą kontaktową w warunkach produkcyjnych przeprowadzono dwa z czterech zaplanowanych testów wykorzystując 224 kg surowca (dorsza) rozmrożonego, zamiast zaplanowanych 420 kg surowca (dorsza) świeżego, a następnie po rozszerzeniu surowca o śledzie przeprowadzono cztery testy wykorzystując 348,6 kg świeżych tuszek/płatów ze śledzia oraz dwa testy wykorzystując 162,5 kg rozmrożonych po poprzednich testach tuszek/płatów ze śledzia. Testy w warunkach laboratoryjnych oraz testy w warunkach produkcyjnych w zakresie mrożenia kriogenicznego przeprowadzono w zaplanowanej skali (po rozszerzeniu surowca o śledzia).

¹⁵ Pismo nr NPI/2278/110/2019/AKK z 17 października 2019 r.

¹⁶ Załącznik nr 2 do Umowy z NCBiR.

¹⁷ 91,56 zł – niewykorzystane przez MIR-PIB; 0,14 zł – przez PIWet-PIB; 9,21 zł – przez AABIOT; 659.961,84 zł przez Szkuener Sp. z o.o.

- dopuszczalny poziom pomocy publicznej nie został przekroczony;
- raporty okresowe za okresy sprawozdawcze w latach 2016-2018¹⁸ złożono, zgodnie z § 2 ust. 2 warunków ogólnych realizacji projektu, w terminie 30 dni od zakończenia każdego z okresów sprawozdawczych, natomiast w związku z zakończeniem 31 grudnia 2019 r. realizacji projektu, za zgodą NCBiR, odstąpiono od złożenia raportu za okres 1 stycznia 2019 r. – 31 grudnia 2019 r., a informacje o realizacji Projektu w tym okresie zawarto w raporcie końcowym;
- raport końcowy złożono, zgodnie z § 2 ust. 3 warunków ogólnych realizacji projektu, w terminie 60 dni od zakończenia realizacji Projektu;
- raport po zakończeniu fazy badawczej złożono, zgodnie z § 4 ust. 4 klauzul specjalnych¹⁹, w terminie 30 dni od zakończenia tej fazy;
- raporty okresowe, końcowy i po zakończeniu fazy badawczej sporządzono zgodnie z ich wzorami zamieszczonymi na stronie internetowej NCBiR;
- jeden z trzech raportów okresowych²⁰ nie wymagał korekty, uzupełnienia ani dodatkowych wyjaśnień; pozostałe dwa raporty okresowe zostały na wezwanie NCBiR skorygowane i uzupełnione (w terminie trzech i siedmiu dni od otrzymania wezwania); a do raportu po zakończeniu fazy badawczej i raportu końcowego złożono wyjaśnienia (w terminie dwóch dni od otrzymania wezwania);
- wnioski o płatność oraz raporty okresowe zostały przez NCBiR zaakceptowane; do dnia zakończenia kontroli NIK trwała natomiast weryfikacja raportu po zakończeniu fazy badawczej oraz raportu końcowego;
- sprawozdania z działalności badawczej i rozwojowej MIR-PIB za lata 2016-2019 zostały przekazane do NCBiR;
- o zmianach niewymagających zawarcia aneksu do umowy z NCBiR, tj. przesunięciach środków między zadaniami (do 20% kwoty dofinansowania) i między kategoriami kosztów (do 10% kwoty kategorii, do której następowało przesunięcie), przesunięciach środków między kolejnymi latami budżetowymi w harmonogramie płatności oraz przesunięciu terminów realizacji zadań do czterech miesięcy nieskutkujących zmianą terminu zakończenia realizacji Projektu, zgodnie z § 4 ust. 6 warunków ogólnych realizacji projektu, poinformowano NCBiR we wnioskach o płatność, raportach okresowych lub raporcie końcowym;
- zmiany w Projekcie dotyczące przesunięcia środków między kategoriami kosztów przekraczające 10% kwoty kategorii, do której następowało przesunięcie, rozszerzenia materiału objętego badaniami w opisie Projektu, przesunięcia terminów realizacji zadań skutkujących przesunięciem terminu zakończenia realizacji Projektu oraz zmiany w wykazie aparatury naukowo-badawczej wprowadzone zostały aneksami do umowy z NCBiR²¹, jednak zmiana umowy z NCBiR w zakresie przeniesienia kosztów do kategorii kosztów podwykonawstwa (E), przekraczających 10% kwoty kosztów tej kategorii, została dokonana ponad dziewięć miesięcy po poniesieniu kosztu przez MIR-PIB;
- został przeprowadzony audyt²², o którym mowa w art. 44 ustawy o NCBiR²³, w wyniku którego – zgodnie z zaleceniami – pomniejszono w kolejnym wniosku o płatność, zawyżone łącznie o 5.773,90 zł (przez dwóch członków konsorcjum) koszty kwalifikowane oraz przeniesiono koszt zakupu zestawu dennych włóków

¹⁸ 01.03.2016-31.12.2016; 01.01.2017-31.12.2017; 01.01.2018-31.12.2018.

¹⁹ Załącznik nr 7 do Umowy z NCBiR.

²⁰ Za okres 01.01.2018-31.12.2018.

²¹ Aneksy nr 1/2017 z 25 lipca 2017 r., nr 2/2018 z 2 lipca 2018 r., nr 3/2019 z 13 czerwca 2019 r.

²² Według stanu na 31 grudnia 2017 r.; wyniki ujęto w sprawozdaniu z 16 kwietnia 2018 r.

²³ Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (Dz. U. z 2019 r. poz. 1770, ze zm.).

dorszowych z kategorii kosztów aparatury naukowo-badawczej i WNI²⁴ (A) do kategorii kosztów operacyjnych (OP) (w aneksie nr 2/2018 do umowy z NCBiR), gdyż zestaw ten nie stanowił środka trwałego;

- nie przeprowadzono kontroli Projektu;
- wykazane w raporcie końcowym koszty poniesione przez MIR-PIB miały odzwierciedlenie w ewidencji księgowej wyodrębnionej dla potrzeb Projektu;
- dokumentacja merytoryczna Projektu, jak wyjaśnił Dyrektor, przechowywana jest w formie elektronicznej przez kierownika Projektu oraz osoby odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań, a dostęp do plików zabezpieczono hasłem; dokumentacja finansowa i administracyjna natomiast przechowywana jest w zamkniętych pomieszczeniach poszczególnych komórek organizacyjnych, zgodnie z ich kompetencjami; do dokumentów nie mają dostępu osoby trzecie;
- wniesienie zabezpieczenia wykonania umowy, zgodnie z §13 warunków ogólnych realizacji projektu nie było wymagane.

(akta kontroli str. 10-92, 160, 168-414, 503-525)

W związku z problemami z pozyskaniem dorsza w trakcie realizacji Projektu MIR-PIB wystąpił z wnioskiem do Departamentu Rybołówstwa w Ministerstwie Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej o pozwolenie na połowy organizmów morskich w celu prowadzenia badań naukowych, które uzyskał.

Z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora ds. Finansowych oraz Kierownika Projektu wynikało, że Szkuner Sp. z o.o. poniosła niższe (o 1.052.576,83 zł) koszty zadania nr 6 oraz nie poniosła kosztów zadania nr 7 (1.107.257,00 zł) z powodu problemów z pozyskaniem surowca do badań (dorsza). Ponadto zgodnie z § 7 pkt 1 klauzuli specjalnych warunkiem przekazania finansowania na realizację fazy przygotowań do wdrożenia była m.in. pozytywna ocena wyników uzyskanych w fazie badawczej, potwierdzająca możliwość ich zastosowania w działalności gospodarczej, na podstawie raportu po zakończeniu fazy badawczej. Szkuner Sp. z o.o. nie chciała korzystać ze środków publicznych, nie mając jasnej sytuacji dotyczącej oceny wyników uzyskanych w fazie badawczej, przy braku możliwości zrealizowania fazy przygotowania do wdrożenia w planowanym zakresie obejmującym dwa gatunki ryb (dorsz i śledź). Istniała bowiem obawa o brak zgody na finansowanie działań w ramach tej fazy.

(akta kontroli str. 526-575)

1.6 Analiza wybranych do kontroli²⁵ kosztów poniesionych przez MIR-PIB na realizację Projektu, w łącznej kwocie 1.950.977,80 zł²⁶, wykazała, że koszty:

- poniesione zostały na cele określone w umowie z NCBiR i związane były z realizacją Projektu;
- zgodne były z kosztorysem Projektu (uwzględniającym dopuszczalne przeniesienia między kategoriami kosztów i zadaniami), jednak zestaw do chromatografii cieczowej zawierał nieprzewidzianą w Projekcie dostawę i montaż systemu klimatyzacji do jednego z pomieszczeń MIR-PIB;
- zaksięgowano i udokumentowano zgodnie z ustawą o rachunkowości²⁷ oraz zgodnie ze stosowaną w MIR-PIB polityką rachunkowości²⁸,

²⁴ Wartości niematerialne i prawne.

²⁵ Metodą celową według największej wysokości.

²⁶ Z tego koszty aparatury naukowo-badawczej (A) – 1.108.781,89 zł, koszty wynagrodzeń – 596.075,83 zł, koszty operacyjne – 246.120,08 zł.

²⁷ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2019 r. poz. 351 ze zm.).

²⁸ Zarządzenie Nr 26/2014 Dyrektora MIR-PIB z dnia 11 grudnia 2014 r. w sprawie Dokumentacji przyjętej polityki rachunkowości w MIR-PIB; Zarządzenie Nr 25/2015 Dyrektora MIR-PIB z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie: Zakładowego Planu Kont w MIR-PIB; Zarządzenie Nr 3d/2018 Dyrektora MIR-PIB z dnia 31 stycznia 2018 r. w sprawie zmian Zasad (polityki) rachunkowości przyjętej w MIR-PIB; Zarządzenie Nr 4/2019 Dyrektora MIR-PIB z dnia 1 lutego 2019 r. w sprawie: Dokumentacji przyjętej Polityki rachunkowości oraz Procedury kontroli finansowo-księgowej w MIR-PIB.

w tym na wyodrębnionych kontach zespołu 5 za pomocą unikatowego numeru Projektu;

- zostały poniesione w okresie realizacji Projektu.

(akta kontroli str. 415-446, 459-477)

1.7 Analiza prawidłowości stosowania procedur określonych w upzp oraz trybu zapytania ofertowego w zakresie poniesionych kosztów opisanych w pkt 1.6 wystąpienia wykazała m.in., że:

- a) koszty systemu obrazowania fluorescencyjnego (520.599 zł brutto), aparatu do pirosekwencjonowania (403.329,30 zł brutto) oraz zestawu do chromatografii cieczowej (334.003,90 zł brutto) zostały poniesione na podstawie umów²⁹ zawartych w wyniku udzielenia zamówienia publicznego w trybie przetargu nieograniczonego³⁰. W postępowaniu o udzielenie ww. zamówienia:
 - wartość zamówienia oszacowano na podstawie badania rynku;
 - prawidłowo wybrano tryb postępowania;
 - przedmiot zamówienia opisano w sposób jednoznaczny i wyczerpujący, za pomocą dostatecznie dokładnych i zrozumiałych określeń;
 - ogłoszenie o zamówieniu, zawierające elementy określone art. 41 upzp, opublikowano w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej oraz zamieszono w siedzibie i na stronie internetowej zamawiającego;
 - w wyniku zmiany treści specyfikacji istotnych warunków zamówienia mającej wpływ na treść ogłoszenia o zamówieniu, zgodnie z art. 38 ust. 4a pkt 2 upzp, przekazano Urzędowi Publikacji Unii Europejskiej ogłoszenie dodatkowych informacji;
 - niezwłocznie po wyborze najkorzystniejszej oferty zawiadomiono wykonawców, którzy złożyli oferty o wyborze najkorzystniejszej oferty, o niewykluczeniu żadnego wykonawcy i nieodrzuconiu żadnej oferty;
 - ogłoszenie o udzieleniu zamówienia zostało opublikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej w wymaganym terminie;
- b) w przypadku oprogramowania do aparatu do pirosekwencjonowania o wartości poniżej 30 tys. euro (29.324 zł netto) nie przeprowadzono rozeznania rynku z uwagi na możliwość dostarczenia oprogramowania tylko przez jeden podmiot – autoryzowanego dystrybutora ww. aparatu.

(akta kontroli str. 447-480)

1.8 Na potrzeby realizacji Projektu trzech członków konsorcjum zakupiło aparaturę naukowo-badawczą o łącznej wartości 2.695.873,73 zł (36 sztuk), w tym MIR-PIB 1.624.713,95 zł (24 sztuki). Wszystkie zakupione urządzenia i oprogramowanie ujęte były w wykazie aparatury naukowo-badawczej stanowiącym załącznik do umowy z NCBiR. Zaplanowano korzystanie z nich po zakończeniu Projektu. Zakupów aparatury dokonywano w całym okresie realizacji Projektu, przy czym większość urządzeń i oprogramowania zakupiono w latach 2016-2017 (28 sztuk o wartości 2.195.683,63 zł).

Zakupiona przez MIR-PIB aparatura ujęta była w ewidencji środków trwałych i znajdowała się w siedzibie MIR-PIB w pomieszczeniach m.in. Zakładu Zasobów Rybackich, Zakładu Technologii i Mechanizacji Przetwórstwa oraz Zakładu Chemii i Żywności.

(akta kontroli str. 82-83, 197-198, 481-500)

²⁹ 38/FZP/NB/2016 z 26 sierpnia 2016 r., 39/FZP/NB/2016 z 26 sierpnia 2016 r., 40/FZP/NB/2016 z 26 sierpnia 2016 r.

³⁰ Nr PN/26/FZP/NB/2016 pn.: „Dostawa kolorymetru, systemu obrazowania fluorescencyjnego, aparatu do pirosekwencjonowania, zestawu chromatografii cieczowej z formowaniem gradientem po stronie niskiego ciśnienia w czterech zadaniach częściowych”.

Kierownik Projektu wyjaśniła, że aparatura zakupiona w ramach Projektu została wykorzystana zgodnie z założeniami określonymi we wniosku o dofinansowanie.

(akta kontroli str. 532-575)

1.9 Koszty kwalifikowane Projektu wyniosły 10.739.657,22 zł, z tego dofinansowanie NCBiR 10.092.322,25 zł oraz wkład własny członków konsorcjum 647.334,97 zł. Wkład własny w realizację Projektu został wniesiony, w formie określonej we wniosku o dofinansowanie, przez:

- MIR-PIB – wkład rzeczowy w postaci odpisów amortyzacyjnych pomieszczeń laboratoryjnych Instytutu użytkowanych w trakcie realizacji Projektu w kategorii kosztów budynków i gruntów (G) w kwocie 37.052,26 zł – wyższej od planowanej o 7.208,26 zł;
- AABIOT – wkład pieniężny w kategoriach kosztów wynagrodzeń (W), operacyjnych (OP) i pośrednich (O) w kwocie 226.973,70 zł – niższej od planowanej o 3,30 zł;
- Szkuner Sp. z o.o. – wkład pieniężny w kategoriach kosztów wynagrodzeń (W), aparatury naukowo-badawczej i WNiP (A), operacyjnych (OP) i pośrednich (O) w kwocie 342.246,24 zł – niższej od planowanej o 721.487,76 zł oraz wkład rzeczowy w postaci odpisów amortyzacyjnych nabrzeży i hali produkcyjnej użytkowanych w trakcie realizacji Projektu w kategorii kosztów budynków i gruntów (G) w kwocie 41.062,77 zł – niższej od planowanej o 98.441,23 zł.

(akta kontroli str. 214-283, 501)

Zastępca Dyrektora ds. Finansowych oraz Kierownik Projektu udzielili takich samych wyjaśnień, z których wynikało, że:

- kwota wniesionego przez MIR-PIB wkładu własnego w postaci odpisów amortyzacyjnych odzwierciedla naliczoną amortyzację przez okres, w którym pomieszczenia laboratoryjne były rzeczywiście wykorzystywane na potrzeby Projektu. Z końcem 2018 r. zaprzestano jednak jej naliczania z powodu przekroczenia zaplanowanej kwoty;
- zgodnie z oświadczeniem Szkuner Sp. z o.o. niższa od planowanej kwota wkładu własnego wniesionego przez to przedsiębiorstwo spowodowana była problemami z pozyskaniem dorsza i w konsekwencji wykonaniem prac w ramach Projektu w niższym zakresie niż wcześniej planowano, a tym samym ograniczonym wykorzystaniem środków trwałych przedsiębiorstwa, których amortyzacja stanowiła wkład własny.

(akta kontroli str. 526-575)

1.10 W celu realizacji Projektu nie opracowano dodatkowych procedur zapewnienia jakości zawierającego jednoznaczne kryteria akceptacji Projektu w całości i każdej grupy zadań lub produktów.

Dyrektor wyjaśnił, że w celu zapewnienia jakości Projektu zakres merytoryczny i terminowość prac były na bieżąco monitorowane przez Kierownika Projektu. Podstawą akceptacji była zgodność stosowanych procedur, osiągniętych rezultatów i kamieni milowych z zaplanowanymi dla poszczególnych zadań. Aby zagwarantować wysoką jakość produktów Projektu i jednolite podejście do ich oceny, zgodnie z założeniami przyjętymi we wniosku o dofinansowanie, opracowano wspólny protokół badania ryb na obecność nicieni Anisakidae oraz szereg procedur analitycznych dotyczących np. wykrywania alergenów Anisakis simplex w rybach i produktach rybnych czy oznaczania wybranych zanieczyszczeń w wątrobach i mięśniach dorsza. Dyrektor wyjaśnił również, że specyfika i różnorodność produktów Projektu wymagała, nie tyle sztywnych kryteriów oceny jakości, ile eksperckiej oceny na etapie planowania, przekazywania i weryfikacji rezultatów poszczególnych zadań. Możliwość dokonania eksperckiej oceny została

zapewniona poprzez dobór kadry naukowej z właściwymi kwalifikacjami. Prace badawcze w MIR-PIB były wykonane zgodnie z opracowanymi procedurami analitycznymi, zawierającymi elementy kontroli jakości. Prace badawcze w PIWet-PIB prowadzone były zgodnie z procedurami objętymi systemem zarządzania spełniającym wymagania normy PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02 oraz obowiązującą polityką jakości. W ramach Projektu PIWet-PIB wykonał walidację opracowanego:

- przez AABIOT testu do identyfikacji gatunkowej wybranych przedstawicieli z rodziny Anisakidae. Metoda została zgłoszona do badań biegłości organizowanych przez Istituto Superiori di Saniata – Europejskie Laboratorium Referencyjne ds. Pasożytów w Rzymie, w ramach których uzyskano zadowalające wyniki. Metoda została wdrożona, a w PIWet-PIB przystąpiono do prac związanych z jej akredytacją;
- testu do wykrywania alergenów *Anisakis* spp. w rybach i produktach rybnych. Uzyskane wyniki spełniły założenia walidacyjne i potwierdziły przydatność metody do badań rutynowych. Test został opisany jako procedura badawcza i zgłoszony do Urzędu Patentowego³¹.

Szkuner Sp. z o.o. w ramach Projektu stosowała obowiązującą politykę jakości, zgodną z normami PN-EN ISO 22000 : 2005, ISO/TS 22002-1:2009 i FSSC 22000 oraz zasady HACCP³².

(akta kontroli str. 503-525)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Środki z zaliczki, która wpłynęła z NCBiR na konto MIR-PIB 19 grudnia 2018 r. zostały przez MIR-PIB przekazane trzem członkom konsorcjum 4 stycznia 2019 r., tj. z dwudniowym opóźnieniem w stosunku do terminu określonego w § 6 ust. 4 umowy konsorcjum, tj. niezwłocznie po otrzymaniu środków, lecz nie później niż w terminie siedmiu dni roboczych od dnia otrzymania środków.

(akta kontroli str. 94-167, 395-402)

Zastępca Dyrektora ds. Finansowych wyjaśnił, że opóźnienie wynikało z przeoczenia, do czego przyczyniło się skumulowanie zadań i absencja urlopowych pracowników na przełomie roku.

(akta kontroli str. 526-531)

Zdaniem NIK podane okoliczności nie mogą stanowić usprawiedliwienia dla nieprzestrzegania postanowień zawartej umowy konsorcjum, ponieważ nie przewidziano w niej wyjątków w zakresie terminu przekazania środków członkom konsorcjum.

2. MIR-PIB, bez uprzedniej zmiany umowy z NCBiR, dokonał przesunięcia kosztów do kategorii kosztów podwykonawstwa w kwocie 12.675 zł, stanowiących 14% kwoty w ramach tej kategorii i poniósł 30 sierpnia 2018 r. koszt analiz fizykochemicznych wyższy o ww. kwotę od kwoty przewidzianej w kosztorysie Projektu w tej kategorii. Działaniem tym naruszono § 6 ust. 4 warunków ogólnych realizacji projektu, zgodnie z którym za zmianę w Projekcie nie uważa się przesunięcia pomiędzy kategoriami kosztów nieprzekraczających 10% kwoty w ramach kategorii, do której następuje przesunięcie. Umowę z NCBiR w tym zakresie zmieniono dopiero 13 czerwca 2019 r. (na podstawie wniosku złożonego 19 kwietnia 2019 r.).

³¹ Zgłoszenie patentowe nr P.428255 z 20 grudnia 2018 r.

³² Hazard Analysis and Critical Control Points.

W związku z niedokonaniem uprzedniej zmiany umowy, naruszono również § 1 ust. 3 pkt 3 warunków ogólnych realizacji projektu, zgodnie z którym MIR-PIB zobowiązany był realizować Projekt m.in. zgodnie z kosztorysem Projektu.

(akta kontroli str. 84-92, 221-246, 380-386)

Dyrektor, Zastępca Dyrektora ds. Finansowych oraz Kierownik Projektu udzielili takich samych wyjaśnień, z których wynikało, że ww. przesunięcia pomiędzy kategoriami kosztów dokonano, ponieważ we wzorze wniosku o płatność, z którego korzystano w trakcie realizacji Projektu widniała informacja, że zmianą niewymagającą pisemnej akceptacji NCBiR jest przesunięcie pomiędzy poszczególnymi kategoriami kosztów nieprzekraczające 15% kwoty w ramach kategorii, z jakiej następuje przesunięcie i w ramach kategorii, do jakiej następuje przesunięcie (+/-15%). Rozbieżność między ww. informacją, a warunkami ogólnymi realizacji projektu, zauważono po wysłaniu wniosku o płatność nr 5/2018, w którym poinformowano NCBiR o ww. przesunięciu. Po ustaleniu z NCBiR, który zapis był obowiązujący, złożono wniosek o aneks do umowy.

(akta kontroli str. 526-575, 597-602)

W ocenie NIK przedstawione okoliczności nie mogą stanowić usprawiedliwienia dla działania niezgodnego z warunkami umowy z NCBiR, ponieważ dla jej stron wiążące są przede wszystkim postanowienia zawartej umowy.

3. W ramach Projektu rozliczono koszt zestawu do chromatografii cieczowej (HPLC), obejmujący również dostawę i montaż systemu klimatyzacji w jednym z pomieszczeń MIR-PIB, czym naruszono § 10 ust. 1 pkt 2 warunków ogólnych realizacji projektu, zgodnie z którym koszty ponoszone w Projekcie kwalifikują się do objęcia finansowaniem m.in. pod warunkiem, że są zgodne z kosztorysem Projektu. Kosztorys Projektu, stanowiący załącznik do umowy z NCBiR, nie obejmował kosztu zestawu do chromatografii cieczowej zawierającego klimatyzację pomieszczenia, w którym chromatograf będzie pracował, a jedynie koszt chromatografu.

W umowie nr 40/FZP/NB/2016 z 26 sierpnia 2016 r. na dostawę zestawu do chromatografii nie wyodrębniono kwoty wynagrodzenia za dostawę i montaż systemu klimatyzacji. Łączne wynagrodzenie wynosiło 271.547,89 zł (netto).

(akta kontroli str. 221-246, 415-441, 459-477)

Kierownik Projektu wyjaśniła, że we wniosku o dofinansowanie nie wymieniono oddzielnie zakupu klimatyzacji, gdyż traktowano ją jako niezbędne wyposażenie do zestawu do chromatografii cieczowej (HPLC). W miesiącach letnich w przypadku braku klimatyzacji w pomieszczeniu, w którym pracuje zestaw, urządzenie często nie jest w stanie utrzymać zadanej temperatury, w której powinna być utrzymywana kolumna chromatograficzna podczas analizy. Powoduje to niestabilność pracy urządzenia i wpływa negatywnie na jakość otrzymywanych wyników. Ponadto, jak wykazały wcześniejsze doświadczenia, wysokie temperatury otoczenia są przyczyną niedostatecznego chłodzenia elementów elektronicznych w urządzeniu tego typu, co może powodować ich uszkodzenie.

Z wyjaśnień Dyrektora również wynikało, że klimatyzację traktowano jako niezbędne wyposażenie do zestawu do chromatografii cieczowej, dlatego też wymieniono ją w opisie przedmiotu zamówienia, a ponadto mieściła się ona w przewidzianym na zakup budżecie. Zakup zestawu zawierającego klimatyzację nie był więc działaniem wbrew ww. postanowieniu warunków ogólnych realizacji projektu.

(akta kontroli str. 582-584, 597-602)

NIK nie kwestionuje potrzeby zapewnienia pracy urządzenia w odpowiednich warunkach, jednak wskazuje, że zakupu klimatyzacji nie zaplanowano w umowie

z NCBiR. NIK zwraca również uwagę na fakt, iż zabezpieczenie w kosztorysie Projektu środków na chromatograf wyższych niż szacunkowa wartość zamówienia nie oznacza możliwości wydatkowania tych środków na inne urządzenia, niepodobne przedmiotowo i funkcjonalnie do urządzenia zaplanowanego.

OCENA CZĄSTKOWA

W trakcie realizacji Projektu MIR-PIB przestrzegał postanowień umowy z NCBiR w zakresie przekazywania współwykonawcom środków finansowych, składania wniosków o płatność i raportów z realizacji Projektu oraz ich korekt i uzupełnień, dokonania zwrotu odsetek i niewykorzystanych środków, obowiązku przeprowadzenia audytu, prowadzenia wyodrębnionej ewidencji księgowej środków finansowych, sposobu przechowywania dokumentacji Projektu oraz realizacji zgodnie z harmonogramem Projektu. Dwa z siedmiu zadań zrealizowano jednak w mniejszej skali lub mniejszym zakresie, co wpłynęło na poniesienie niższych od zaplanowanych kosztów i wynikało z problemów z pozyskaniem surowca do badań, o czym MIR-PIB informował NCBiR. Podejmował również działania naprawcze. W zakresie wprowadzania zmian w realizacji Projektu przestrzegał postanowień umowy z NCBiR, za wyjątkiem przesunięcia środków między kategoriami kosztów w kwocie przekraczającej uzgodnione 10% kwoty w ramach kategorii, do której nastąpiło przesunięcie. Objęte kontrolą koszty poniósł na podstawie umów zawartych w wyniku postępowania przeprowadzonego zgodnie z przepisami upzp. Koszty te spełniały warunki objęcia finansowaniem, jednak zestaw do chromatografii cieczowej zawierał nieprzewidzianą w Projekcie dostawę i montaż systemu klimatyzacji. Zakupioną aparaturę naukowo-badawczą MIR-PIB wykorzystał na potrzeby Projektu oraz wniósł wymagany wkład własny i zapewnił wniesienie wkładu przez pozostałych członków konsorcjum proporcjonalnie do poniesionych kosztów.

OBSZAR

2. Osiągnięcie założonych efektów strategicznych programów badań naukowych.

Opis stanu faktycznego

2.1 W trakcie realizacji Projektu osiągnięto wszystkie z 28 zaplanowanych kamieni milowych, tj.:

- w zadaniu nr 1 – rejsy zrealizowano zgodnie z przygotowanym planem (M 1.1) oraz pozyskano dane biologiczne i środowiskowe w trakcie rejsu wiosennego i jesienno-zimowego (M 1.2);
- w zadaniu nr 2 – poddano walidacji opracowany przez PIWet-PIB enzymatyczny test do wykrywania alergenów Anisakidae (M 2.1.1), opracowano protokół postępowania i walidacji pierwotnej zestawu Anis Sensitive Sniper RT-PCR Kit (M 2.1.2), opracowano protokół walidacji wtórnej ww. zestawu i wdrożono metodę do badań rutynowych jako procedurę badawczą (M 2.1.3), wykonano badania produktów rybnych (M 2.1.4), utworzono biobank izolatów nicieni z Bałtyku, w którym zabezpieczono, zidentyfikowano i skatalogowano łącznie 6807 larw nicieni (M 2.1.5), opracowano metody i protokoły RT-PCR do identyfikacji gatunkowej nicieni z rodziny Anisakidae (M 2.2), zwalidowano zestaw RT-PCR, metodę wdrożono do badań rutynowych identyfikacji Anisakidae (M 2.3), opracowano metody pirosekwencjonowania w celu wykrywania zafałszowanych produktów rybnych (M 2.4);
- w zadaniu nr 3 – oznaczono i ustalono skład mikroflory bakteryjnej biorącej udział w tworzeniu zmian skórnych dorsza (M 3.1), wykonano fenotypową i genotypową charakterystykę bakterii wyizolowanych od dorszy (M 3.2);

- w zadaniu nr 4 – poddano walidacji procedury analityczne do oznaczania zawartości zanieczyszczeń oraz procedury kontroli jakości (M 4.1), wykonano zaplanowane analizy chemiczne (M 4.2);
- w zadaniu nr 5 – przetestowano modele zarażenia dorsza nicieniami Anisakidae i ekstensywności występowania chorób na podstawie wstępnych danych pozyskanych w ramach zadań nr 1 i 2 (M 5.1), utworzono testową stronę www Projektu (M 5.2), przeprowadzono dwa szkolenia dla pracowników branży rybnej (M 5.3), utworzono testową wersję portalu Web-GIS (M 5.4), opracowano modele występowania pasożytów i chorób dorsza (M 5.5), opracowano modele występowania zanieczyszczeń chemicznych w mięśniach i wątrobach ryb (M 5.6), przeprowadzono sześć szkoleń dla pracowników branży rybnej i służb weterynaryjnych (M 5.7), opracowano i wydano podręcznik pt. „Zasady Dobrej Praktyki w Przetwórstwie Rybnym” (M 5.8);
- w zadaniu nr 6 – zebrano bazę materiałową i metodyczną do analiz danych i badań podstawowych parametrów technologicznych i technicznych stosowanych w procesie mrożenia i przechowywania zamrażalniczego surowców i produktów rybnych (M 6.1), zebrano dane i oceniono wpływ temperatury i czasu mrożenia na jakość filetów i przeżywalność nicieni Anisakidae (M 6.2), opracowano optymalną procedurę mrożenia surowców i przetworów rybnych (M 6.3), opracowano system identyfikowalności produktów rybołówstwa, pozwalający na podanie szczegółowego obszaru połowu w numerze partii surowca lub numerze wewnętrznym (M 6.4);
- w zadaniu nr 7 – wykonano próby i przeprowadzono testy mrożenia z wykorzystaniem zoptymalizowanej metody w warunkach produkcyjnych w Szkuner Sp. z o.o. (M 7.1), wyprodukowano pilotażowe partie mrożonych produktów rybnych (M 7.2).

W wyniku realizacji poszczególnych zadań Projektu osiągnięto również wszystkie z 26 zaplanowanych rezultatów, z których osiem³³ potwierdzono dokumentacją (D), jeden³⁴ – dokumentacją (D) i zgłoszeniem patentowym (ZP), jeden³⁵ – dokumentacją (D) i zgłoszeniem o certyfikację (Z), dwa³⁶ – dokumentacją (D) i raportami opisującymi przeprowadzone prace (R), dwa³⁷ – raportami opisującymi przeprowadzone prace (R) oraz w inny sposób (I) (tj. utworzeniem bazy danych albo rozszerzeniem systemu identyfikowalności produktów rybołówstwa), jeden³⁸ – raportem opisującym prowadzone prace (R) oraz jednaście³⁹ – m.in. utworzeniem

³³ Opracowanie metody pozwalającej na identyfikację gatunkową nicieni Anisakidae (2.1.2); zastosowanie nowej metody jako standardowej procedury identyfikacji gatunkowej nicieni Anisakidae (2.1.4); opracowanie zestawu diagnostycznego oraz protokołu wykrywania i różnicowania Anisakidae (2.2 i 2.3); opracowanie protokołu i metody wykrywania zafalszowanych produktów rybnych z wykorzystaniem techniki pirosekwencjonowania (2.4); oznaczenie składu flory bakteryjnej izolowanej ze zmian skórnych dorszy bałtyckich (3.1); sporządzenie wytycznych technicznych opisujących metodologię oznaczeń chemicznych stosowanych w ramach projektu (4.1); kompletna dokumentacja metod oraz warunków technologicznych i technicznych zamrażania i przechowywania zamrażalniczego produktów rybnych, niezbędna do wdrożenia (7.2).

³⁴ Ustalenie zasad znakowania produktów rybnych jako Anisakis allergen free (2.1.1).

³⁵ Walidacja nowej metody identyfikacji nicieni (2.1.3).

³⁶ Raport dotyczący wpływu temperatury i czasu mrożenia na jakość filetów (6.1); optymalna procedura mrożenia ryb i produktów rybnych w celu zabicia larw Anisakidae (6.2).

³⁷ Baza danych obejmująca występowanie zewnętrznych objawów chorobowych u dorsza i raport dotyczący stanu zdrowia i kondycji eksploatowanych stad dorsza (1.2); raport dotyczący zastosowania systemu identyfikowalności produktów rybołówstwa (6.3).

³⁸ Raport dotyczący przygotowania do wdrożenia optymalnych metod zamrażania i przechowywania zamrażalniczego produktów rybnych (7.1).

³⁹ Baza danych obejmująca biologiczną charakterystykę dorsza i dane środowiskowe (1.1); utworzenie biobanku izolatów larw z nicieni ryb (2.1.5); utworzenie bazy danych zawierającej informacje o obecności owrzodzeń skórnych u dorszy i danych dotyczących warunków środowiskowych (3.2); utworzenie banku izolatów bakterii wyizolowanych z uszkodzeń skórnych (3.3); ocena ryzyka ekspozycji konsumentów na zanieczyszczenia występujące w rybach (4.2); opracowanie danych niezbędnych do sporządzenia map rozmieszczenia zanieczyszczeń obecnych w rybach (4.3); ocena narażenia konsumentów na zanieczyszczenia migrujące materiałów mających kontakt z żywnością (4.4); utworzenie strony www. Projektu (5.1); uruchomienie aplikacji Web-GIS (5.2); ocena ryzyka występowania patogenów w rybach (5.3); opracowanie map obszarów wysokiego ryzyka (5.4).

baz danych, dokonaniem ocen ryzyka, opracowaniem zebranych danych, utworzeniem strony www, utworzeniem aplikacji Web-GIS (I).

W związku z opisanymi w pkt 1.3 i 1.5 wystąpienia trudnościami z pozyskaniem dorsza, kamienie milowe oraz rezultaty w zadaniu nr 6 osiągnięto, w oparciu o badania przeprowadzone w zmniejszonej skali (opisanej w pkt 1.5 wystąpienia) i rozszerzonym zakresie o dodatkowy gatunek ryb (śledzia), natomiast w zadaniu nr 7 w oparciu o prace z wykorzystaniem tylko śledzia (zamiast dorsza i śledzia).

(akta kontroli str. 168-372)

Kierownik Projektu wyjaśniła, że zmiana skali badań nie miała wpływu na rezultaty badań przemysłowych w zakresie dotyczącym wpływu procesu mrożenia na jakość i bezpieczeństwo produktów rybnych, przeprowadzonych w Szkuner Sp. z o.o., a wyniki tych badań były adekwatne do rzeczywistej sytuacji.

(akta kontroli str. 532-575)

2.2 W wyniku realizacji Projektu osiągnięto zaplanowaną wartość wskaźników produktu, mierzonych w trakcie i po zakończeniu Projektu, w następującym stopniu:

- na dzień zakończenia Projektu wydano cztery z ośmiu zaplanowanych autorskich lub współautorskich publikacji, dotyczących wyników prac B+R programu w czasopismach objętych Science Citation Index (wskaźnik zrealizowany w 50%). Piąta publikacja ukazała się po zakończeniu jego realizacji. Ponadto manuskrypty dwóch kolejnych artykułów zostały przekazane do redakcji czasopism (jeden w trakcie realizacji Projektu, drugi po jego zakończeniu) oraz przygotowano manuskrypt publikacji, którego złożenie planowano w 2020 r. W ciągu pięciu lat od zakończenia Projektu planuje się osiągnięcie zaplanowanej wartości wskaźnika;
- utworzono 10 z 10 zaplanowanych nowych technik, procedur i produktów (wskaźnik zrealizowany w 100%);
- złożono jedno z trzech zaplanowanych zgłoszeń patentowych (wskaźnik zrealizowany w 33%) i nie planuje się złożenia pozostałych dwóch zgłoszeń w ciągu pięciu lat od zakończenia Projektu;
- udział młodych naukowców w Projekcie⁴⁰ wyniósł 18% z 20% zaplanowanych (wskaźnik zrealizowany w 90%).

(akta kontroli str. 69-71, 199)

Z wyjaśnień Kierownik Projektu dotyczących odstąpienia od złożenia zgłoszenia patentowego dotyczącego zestawu do identyfikacji gatunkowej wybranych przedstawicieli z rodziny Anisakidae opracowanego przez AABIOT wynikało m.in., że:

- zgodnie z oświadczeniem AABIOT, przedsiębiorstwo to nie finansowało produkcji ww. zestawu, a jedynie jego opracowanie oraz wytworzenie do przeprowadzenia walidacji i na potrzeby przeprowadzenia darmowych szkoleń;
- zestaw nie jest aktualnie w sprzedaży AABIOT, ani nie są prowadzone usługi w oparciu o zestaw;
- efekt naukowy zestawu udokumentowano w trzech publikacjach i doniesieniu konferencyjnym, a opracowany zestaw wykorzystano w badaniach naukowych do identyfikacji przynależności gatunkowej nicieni;
- do 16 czerwca 2020 r. żaden z partnerów Projektu nie wystąpił do MIR-PIB, jako lidera Projektu, o wyrażenie zgody na komercyjne zastosowanie wyników Projektu i uregulowanie zasad tego zastosowania, zgodnie z § 8 umowy

⁴⁰ Szacowany jako liczba godzin zaangażowania w Projekcie młodych naukowców do liczby godzin zaangażowania wszystkich pracowników jednostek naukowych.

konsorcjum. W przypadku wdrożenia do komercyjnego zastosowania wyników Projektu przez partnerów i powstania dochodów, MIR-PIB będzie realizował postanowienia umowy konsorcjum.

(akta kontroli str. 582-584)

W wyniku realizacji Projektu nie poczyniono postępu w osiąganiu wartości zaplanowanych wskaźników rezultatu mierzonych po zakończeniu realizacji Projektu, przed upływem pięciu lat od zakończenia:

- trzech projektów jednostek badawczych biorących udział w projekcie, realizowanych poza projektem wspólnie z innymi podmiotami;
- wzrostu o 10% liczby projektów uzyskanych przez polskie zespoły biorące udział w inicjatywach i projektach w ramach programu Horyzont 2020 w stosunku do 7 PR;
- wzrostu o 10% wartości projektów uzyskanych przez polskie zespoły biorące udział w inicjatywach i projektach uruchamianych w ramach programu Horyzont 2020 w stosunku do 7 PR;
- zwiększenia o 2 mln zł kwoty nakładów na B+R, poniesionych przez podmioty pozabudżetowe biorące udział w realizacji projektu w ramach programu;
- dwóch patentów uzyskanych przez przedsiębiorstwa w wyniku realizacji projektu.

(akta kontroli str. 69-71, 199)

Kierownik Projektu wyjaśniła, że wskaźniki rezultatu mierzone są po zakończeniu realizacji Projektu, przed upływem pięciu lat od jego zakończenia, zatem nie było możliwe opracowanie tych wskaźników na dzień zakończenia realizacji Projektu. Kierownik Projektu wyjaśniła również, że realne jest osiągnięcie wartości docelowych wskaźników dotyczących liczby projektów jednostek badawczych biorących udział w Projekcie, realizowanych poza Programem wspólnie z innymi podmiotami, wzrostu wartości projektów uzyskanych przez polskie zespoły biorące udział w inicjatywach i projektach uruchamianych w ramach programu Horyzont 2020, w stosunku do 7 PR oraz zwiększenia kwoty nakładów na badania naukowe i prace rozwojowe, poniesionych przez podmioty pozabudżetowe biorące udział w realizacji Projektu. Po zakończeniu programu BIOSTRATEG nie będzie możliwości składania wniosków projektowych do programu Horyzont 2020 (który dobiega końca), których liczba pozwoliłaby na osiągnięcie wskaźnika. Wskaźnik dotyczący liczby patentów może być osiągnięty przez PIWet-PIB, który dotychczas złożył jeden wniosek patentowy i planuje zgłoszenie następnego w okresie pięciu lat od zakończenia Projektu, natomiast nie wydaje się możliwe złożenie przez przedsiębiorstwa zgłoszeń patentowych wynikających z realizacji Projektu.

(akta kontroli str. 576-581, 591-596)

2.3 Dyrektor wyjaśnił, że we współpracy z Uniwersytetem Warmińsko – Mazurskim w Olsztynie zbadano status metaboliczny larw nicieni *Anisakis simplex* poddanych mrożeniu pod względem żywotności, ekspresji genów wpływających na zdolność przeżywania tych pasożytów w procesie mrożenia oraz zawartości węglowodanów, które pełnią rolę krioprotektanta w stresie termicznym i są głównym źródłem energii. Do tego celu wykorzystano ww. larwy, które poddano wcześniej eksperymentowi mrożenia w kontrolowanych warunkach, w ramach Projektu. Kwestie związane z przeżywalnością w procesie mrożenia nicieni patogennych dla człowieka są istotne w kontekście bezpieczeństwa żywności pochodzenia morskiego. Wyniki badań opublikowano po zakończeniu realizacji Projektu⁴¹.

(akta kontroli str. 503-525)

⁴¹ E. Lopeńska-Biernat, R. Stryński, I. Polak, B. Pawlikowski, J. Pawlak, M. Podolska. (2020). Effect of freezing on the metabolic status of L3 larvae of *Anisakis simplex* s.s. Infection, Genetics and Evolution 82 (2020) 104312.

2.4 MIR-PIB upowszechniał wyniki Projektu w szczególności poprzez:

- publikacje naukowe (na dzień kontroli opublikowano, w tym w Internecie, cztery artykuły⁴², piąty został przyjęty do publikacji, kolejne dwa zostały złożone do publikacji);
- publikacje promocyjne i popularnonaukowe (cztery⁴³);
- udział w 47 konferencjach naukowych (23 referaty i 24 plakaty naukowe);
- opracowanie i wydanie podręcznika pt. „Zasady Dobrej Praktyki w Przetwórstwie Rybnym” (nakład 200 egzemplarzy, wyd. PIWet-PIB, 2019 r.), ponadto udostępniony na stronie internetowej MIR-PIB⁴⁴;
- promocję Projektu i wyników badań w jego ramach zrealizowanych m.in. podczas trzech międzynarodowych konferencji i targów;
- przeprowadzenie dziewięciu szkoleń w celu podniesienia kompetencji i zwiększenia konkurencyjności pracowników branży rybnej oraz wiedzy i umiejętności służb monitorujących bezpieczeństwo żywności, w których uczestniczyło łącznie 215 osób (cztery szkolenia w AABIOT, trzy w MIR-PIB, dwa szkolenia i warsztaty szkoleniowe organizowane przez PIWet-PIB).

Dyrektor wyjaśnił, że:

- wyniki uzyskane w efekcie realizacji Projektu pozwalają na opublikowanie większej liczby artykułów naukowych niż pierwotnie planowano. Kolejne manuskrypty będą sukcesywnie składane do redakcji czasopism naukowych;
- ww. podręcznik został przesłany do uczestników szkoleń organizowanych w ramach Projektu, tj. technologów i pracowników działów kontroli jakości z zakładów przetwórstwa rybnego, przedstawicieli organów nadzoru nad jakością i bezpieczeństwem żywności w tym pracowników inspekcji weterynaryjnej, przedstawicieli administracji z sektora rybnego oraz pracowników nauki.

(akta kontroli str. 168-213, 603-685)

MIR-PIB, zgodnie z § 6 warunków ogólnych realizacji projektu, umieszczał informację o finansowaniu Projektu przez NCBiR w ww. publikacjach, materiałach szkoleniowych, promocyjnych i na swojej stronie internetowej <https://mir.gdynia.pl/> stosując sposób oznakowania wskazany w wytycznych NCBiR („Wytyczne w zakresie promocji projektów finansowanych ze środków krajowych”). Działania promocyjne były dofinansowane przez NCBiR w ramach zadania nr 5 Projektu.

(akta kontroli str. 168-213, 603-685)

2.5 W fazie „Przygotowania do wdrożenia optymalnych metod zamrażania przechowywania zamrażalniczego produktów rybnych” (Załącznik nr 4 do umowy z NCBiR „Harmonogram wykonania Projektu”, zadanie nr 7), której realizującym była Szkuner Sp. z o.o., wykonano zadania, których celem było przygotowanie

⁴² M. Kochanowski i in. 2019, “Comparative analysis of excretory-secretory antigens of *Anisakis simplex*, *Pseudoterranova decipiens* and *Contracaecum osculatatum* regarding their applicability for specific serodiagnosis of human anisakidosis based on IgG ELISA. *Experimental Parasitology* 197, 9-15; <https://doi.org/10.1016/j.exppara.2018.12.004> [dostęp: 18.06.2020 r.].

M. Podolska i in. 2019, “How effective is freezing at killing *Anisakis simplex*, *Pseudoterranova krabbei*, and *P. decipiens* larvae? An experimental evaluation of time-temperature conditions. *Parasitology Research* 118(7), 2139-2147; <https://doi.org/10.1007/s00436-019-06339-1> [dostęp: 18.06.2020 r.].

J. Szlinder-Richert, 2018, “Chemical contaminants in products obtained from Atlantic cod. *Carpathian Journal of Food Science and Technology*, Special issue, 10(5), 125-135; [http://chimie-biologie.ubm.ro/carpathian_journal/Vol_10\(5\)_2018.pdf](http://chimie-biologie.ubm.ro/carpathian_journal/Vol_10(5)_2018.pdf) [dostęp: 18.06.2020 r.].

E. Łopieńska-Biernat i in. 2020, Effect of freezing on the metabolic status of L3 larvae of *Anisakis simplex* s.s. *Infection, Genetics and Evolution* 82 (2020) 104312. <https://doi.org/10.1016/j.meegid.2020.104312> [dostęp: 18.06.2020 r.].

⁴³ 1) Podolska M., Nadolna-Altyn K., 2018. „Owrzodzenia u dorszy z południowego Bałtyku”. *Wiadomości rybackie* 222 (3-4), 17-19; 2) Szulecka O. 2018. „Jakość i bezpieczeństwo produktów rybnych – zagrożenia biologiczne z projektu SeaQual w MIR-PIB”. *Wiadomości rybackie* 224 (7-8), 12-13; 3) Szulecka O., Podolska M. 2019. „Drugie szkolenie w MIR-PIB w ramach projektu SeaQual”. *Wiadomości Rybackie* 227 (1-2), 19-20; Szulecka O., Podolska M. 2019. Ostatnie szkolenie w ramach projektu SeaQual w MIR-PIB, 229 (5-6), 26-27.

⁴⁴ <https://mir.gdynia.pl/seaqual/>

wyników fazy badawczej do zastosowania w działalności gospodarczej (tj. komercjalizacji):

- opracowano strategię firmy w zakresie zwiększenia produkcji mrożonych produktów rybołówstwa, w tym tuszek i płatów śledziowych, w połączeniu z ich przewidywanym zapotrzebowaniem rynkowym i szczegółowy programu produkcji wytypowanych produktów rybołówstwa, z uwzględnieniem przewidywanych dostaw surowców, sposobu obróbki, metod oraz wydajności (pojemności załadowniczej) urządzeń zamrażalniczych;
- wykonano w warunkach produkcyjnych pilotażowych partie mrożonych produktów rybołówstwa, w tym tuszek śledziowych, z zastosowaniem optymalnych metod i parametrów procesu mrożenia, ustalonych w fazie badawczej projektu, w celu ich sprawdzenia oraz ewentualnej weryfikacji;
- wyznaczono optymalne parametry procesów mrożenia określonych asortymentów produktów rybołówstwa, do rutynowego stosowania w warunkach produkcyjnych;
- sporządzono niezbędną do wdrożenia dokumentację technologiczno-techniczną, w tym procedury i instrukcje stanowiskowe, związane z prowadzeniem optymalnych procesów mrożenia produktów rybołówstwa w warunkach firmy Szkuner Sp. z o.o.

Na stronie internetowej Szkuner Sp. z o.o. znajduje się oferta usług świadczonych przez firmę, w której wskazano, że usługi mrożenia odbywają się z zastosowaniem zmodernizowanej instalacji chłodniczej i zoptymalizowanej metody mrożenia. Modernizacja miała miejsce w ramach uczestnictwa w Projekcie⁴⁵.

(akta kontroli str. 168-213, 603-685)

W przypadku, gdy zostanie wznowiony połów dorsza, wyniki Projektu będą miały możliwość zastosowania do przetwórstwa tego gatunku. W razie ciągłego zakazu możliwości połowów dorsza, Szkuner Sp. z o.o. planuje stosować zoptymalizowane procesy mrożenia śledzia (którego okres połowowy i mrożenia zaczyna się od września).

(akta kontroli str. 168-213, 603-685)

Odnosnie innych sposobów wykorzystania wyników Projektu Dyrektor wyjaśnił m.in., że:

- zapotrzebowanie na wyniki, tj.: zestaw do izolacji DNA pasożytów oraz diagnostyczny Anis Sniper, badano podczas Projektu w ramach organizowanych kursów dla środowiska weterynaryjnego zarówno z ośrodków akademickich, jak i firm. W trakcie wykładów i prezentacji oferty Szkuner Sp. z o.o. informowała uczestników kursu o możliwości przetestowania nieodpłatnie zestawów oraz możliwości ich zakupu po zakończeniu Projektu;
- w Zakładzie Parazytologii PIWet-PIB dokonano następujących wdrożeń i zgłoszeń: zgłoszono wniosek patentowy o udzielenie patentu na wynalazek "Chemiluminescencyjny test do wykrywania obecności *Anisakis simplex* w żywności"; zmodyfikowano procedurę badawczą ZP/PB-45 wykrywanie *Anisakis* spp. w rybach i produktach rybnych metodą wytrawiania oraz opracowano i wdrożono cztery procedury badawcze;
- pozyskano wysoce reprezentatywne i unikalne dane dotyczące rozprzestrzeniania się inwazji nicieni *C. osculatum* w wątrobach dorszy bałtyckich i jego negatywnego wpływu na kondycję i śmiertelność naturalną ryb;
- wyniki badań zrealizowanych w ramach Projektu zyskały uznanie w międzynarodowym środowisku naukowym.

(akta kontroli str. 168-213, 603-685)

⁴⁵ <https://www.szkuner.pl/index.php?page=polow-i-produkcja> [dostęp: 19.06.2020 r.].

Problem złego stanu zasobów dorsza został poruszony m.in. w ramach BALTFISH (Forum Rybołówstwa Morza Bałtyckiego), które odbyło się w dniach 19-20 marca 2019 r. w Goteborgu, podczas którego dr hab. Magdalena Podolska prof. MIR-PIB wygłosiła wykład "Parasites transmitted by seals in the liver of cod from the Baltic Sea and its impact on condition and mortality of the host (cod)"⁴⁶.

(akta kontroli str. 168-213, 603-685)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W wyniku realizacji Projektu nie osiągnięto wartości docelowych dwóch z czterech wskaźników produktu zaplanowanych w opisie Projektu – liczba zgłoszeń patentowych dokonanych w wyniku realizacji Projektu oraz udział młodych naukowców w realizacji Projektu, tj. odpowiednio nie dokonano zgłoszenia patentowego dotyczącego zestawu do identyfikacji gatunkowej wybranych przedstawicieli z rodziny Anisakidae oraz udział młodych naukowców wyniósł 18% z zaplanowanych 20%. Osiągnięcia wartości wskaźnika dotyczącego zgłoszeń patentowych nie planuje się również w ciągu pięciu lat zakończenia Projektu. Nieosiągnięcie ww. wskaźników stanowiło naruszenie § 1 ust. 3 pkt 3 warunków ogólnych realizacji projektu, zgodnie z którym Wykonawca zobowiązany był do realizacji Projektu zgodnie z opisem Projektu.

(akta kontroli str. 69-71, 199)

Z wyjaśnień Kierownik Projektu wynikało, że rozwiązanie dotyczące zestawu do wykrywania larw nicieni opracowane przez AABIOT posiada takie elementy technologii, które nie pozwolą na uzyskanie ochrony patentowej. Mniejszy udział młodych naukowców wynikał natomiast ze zmiany liczby pracowników zaangażowanych w realizację Projektu, a także zmiany definicji młodego naukowca.

Dyrektor wyjaśnił, że najbardziej zadowalające rezultaty uzyskano poprzez rozwiązanie, które zdaniem firmy AABIOT nie pozwalało na uzyskanie patentu. Taka sytuacja nie była możliwa do przewidzenia w momencie wnioskowania o dofinansowanie. Ponadto z wyjaśnień Dyrektora wynikało, że na etapie wnioskowania o dofinansowanie w II konkursie programu BIOSTRATEG, MIR-PIB nie dysponował jednoznacznymi wytycznymi dotyczącymi sposobu wyliczania wskaźnika udziału młodych naukowców w realizacji Projektu. Wartość wskaźnika monitorowana w trakcie realizacji projektu bazowała na udziale liczby godzin zaangażowania w projekcie młodych naukowców do liczby godzin zaangażowania wszystkich pracowników jednostek naukowych. Nie została ona osiągnięta z uwagi na zmiany struktury wiekowej i zajmowane stanowiska osób zaangażowanych w realizację Projektu oraz zmianę definicji młodego naukowca. W trakcie kontroli NIK odnaleziono na stronie internetowej NCBIr wytyczne w zakresie wyliczania ww. wskaźnika, zamieszczone w zakładce dotyczącej kolejnego – III konkursu programu BIOSTRATEG i przeliczono jego wartość osiągniętą w wyniku realizacji Projektu w sposób wynikający z tych wytycznych – wynosiła ona 63%. W związku z tym 23 czerwca 2020 r. wystąpiono do NCBIr o zgodę na dokonanie korekty wartości wskaźnika w raporcie z fazy badawczej i raporcie końcowym.

(akta kontroli str. 576-581, 591-596, 597-602)

W ocenie NIK powyższe przyczyny w zakresie nieosiągnięcia wartości docelowej wskaźnika dotyczącego zgłoszeń patentowych nie mogą stanowić usprawiedliwienia dla niewywiązania się z obowiązku realizacji Projektu zgodnie z opisem Projektu. Ponadto w ocenie NIK korekta wartości wskaźnika dotyczącego udziału młodych

⁴⁶ [http://www.bsac.dk/getattachment/Meetings/BSAC-meetings/BALTFISH-Forum-and-BALTFISH-HLG/190506-Minutes-for-participants-from-BALTFISH-symposium-on-Interaction-seal-fish-fisheries-19-20-March-2019-\(FINAL-PDFr\).pdf.aspx?lang=en-GB](http://www.bsac.dk/getattachment/Meetings/BSAC-meetings/BALTFISH-Forum-and-BALTFISH-HLG/190506-Minutes-for-participants-from-BALTFISH-symposium-on-Interaction-seal-fish-fisheries-19-20-March-2019-(FINAL-PDFr).pdf.aspx?lang=en-GB) [dostęp: 19.06.2020 r.].

naukowców wymagałaby aneksu do umowy, gdyż nie jest objęta katalogiem wyłączeń z § 7 ust. 2 umowy z NCBiR, a zgodnie z § 4 ust. 2 warunków ogólnych realizacji projektu taki wniosek powinien być złożony najpóźniej na dwa miesiące przed zakończeniem jego realizacji.

OCENA CZĄSTKOWA

W wyniku realizacji Projektu osiągnięto wszystkie założone rezultaty i kamienie milowe, nie osiągnięto natomiast wartości docelowych dwóch z czterech wskaźników produktu. MIR-PIB przestrzegał wytycznych NCBiR z zakresu promocji projektów finansowanych ze środków krajowych, informował o dofinansowaniu Projektu przez NCBiR, rozpowszechniał jego wyniki, które znalazły szereg zastosowań.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK przedstawia następujące wnioski:

Wnioski	1. terminowe przekazywanie środków finansowych partnerom wszystkich realizowanych projektów;2. wyeliminowanie przypadków rozliczania w projektach kosztów obejmujących elementy nieprzewidziane w kosztorysie;3. osiąganie wartości docelowych wskaźników wszystkich projektów.
Uwagi	NIK nie formułuje uwag pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Gdańsk, 9 lipca 2020 r.

Kontrolerzy
Monika Stępka
Specjalista kp.

/-/

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku
Z up. Dyrektora
Wicedyrektor Ewa Duszka

/-/

.....
podpis

Rafał Malcharek
Doradca ekonomiczny

/-/

.....
podpis

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym dokonał:

Dyrektor Delegatury Najwyższej Izby
Kontroli w Gdańsku

DYREKTOR DELEGATURY
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
w Gdańsku

Ewa Jasińska-Kluczek
podpis
Ewa Jasińska-Kluczek